

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-12-08

Diarienummer 2023-12843

Handläggare

Elin Lundin

Telefon: 031-368 37 66

E-post: elin.lundin@miljo.goteborg.se

Rapport 2023:13 Uppföljning av Göteborgs Stads systematiska miljöarbete 2023

Förslag till beslut

1. Miljö- och klimatnämnden godkänner Rapport 2023:13 Uppföljning av Göteborgs Stads systematiska miljöarbete 2023.
2. Miljö- och klimatnämnden skickar rapporten för kännedom till samtliga nämnder och styrelser som berörs av uppföljningen.

Sammanfattning

Göteborg Stad har sedan 2020 ett miljöledningssystem antaget av kommunfullmäktige som baseras på Göteborgs Stads anvisning för systematisk miljöledning.

Miljöledningssystemet ska stärka miljöarbetet och underlätta för stadens förvaltningar och bolag att arbeta systematiskt, för att staden ska kunna nå målen i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030.

Miljöförvaltningen genomför miljörevisioner hos stadens förvaltningar och bolag med syfte att stödja dem i det systematiska miljöarbetet och undersöka om de efterlever anvisningen. Miljöförvaltningen har under hösten 2023 genomfört miljörevisioner hos stadens förvaltningar och bolag för tredje gången. Förvaltningarna och bolagen har efter miljörevisionerna fått en skriftlig återkoppling med bedömning av deras systematiska miljöarbete, eventuella avvikelser och rekommendationer för fortsatt arbete.

Rapporten Uppföljning av Göteborgs Stads systematiska miljöarbete 2023 redovisar bedömningar, iakttagelser från miljörevisionerna och övergripande analyser av efterlevnad och miljöledningssystemets effektivitet för staden som helhet. Rapporten innehåller även slutsatser om vad som krävs för att förbättra det systematiska miljöarbetet, för att bättre bidra till att nå målen i miljö- och klimatprogrammet.

Sammantaget bedöms cirka hälften av bolagen och en fjärdedel av förvaltningarna ha ett systematiskt miljöarbete. Cirka 60 procent av förvaltningarna och drygt hälften av bolagen bedöms delvis ha ett systematiskt miljöarbete. Fyra förvaltningar bedöms sakna ett systematiskt miljöarbete. Det har inte skett någon tydlig förändring i andelen förvaltningar och bolag som bedöms ha ett systematiskt miljöarbete 2023 jämfört med 2022.

Baserat på de iakttagelser och bedömningar som gjorts under miljörevisionerna drar miljöförvaltningen följande övergripande slutsatser:

- Många förvaltningar och bolag behöver öka takten i implementeringen av sitt systematiska miljöarbete.
- Alla förvaltningar och bolag behöver ta ansvar för stadens gemensamma miljömål.
- Arbetet med stadens miljöledningssystem driver på förvaltningars och bolags miljöarbete.
- Staden behöver ett gemensamt system för att hantera miljödata.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Implementering av ett gemensamt miljöledningssystem kräver på kort sikt att extra resurser avsätts hos förvaltningar och bolag.

Genom ett systematiskt miljöarbete får förvaltningar och bolag samt staden som helhet bättre kunskap om sin miljöpåverkan. Det förbättrar möjligheterna att använda resurser där de ger störst nytta.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bedömningen ur ekologisk dimension utvecklas under rubriken förvaltningens bedömning.

Bedömning ur social dimension

Miljöförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bilaga

1. Rapport 2023:13 Uppföljning av Göteborgs Stads systematiska miljöarbete 2023

Ärendet

Miljö- och klimatnämnden ansvarar, enligt Göteborgs Stads anvisning för systematisk miljöledning, för att genomföra stödjande miljörevisioner hos stadens förvaltningar och bolag och ska tillhandahålla övergripande analyser av efterlevnad och miljöledningssystemets effektivitet för staden som helhet.

I bifogad rapport, se bilaga 1, redovisas bedömningar och iakttagelser från årets miljörevisioner, övergripande analys av resultatet samt en bedömning av hur effektivt miljöledningssystemet är för staden som helhet. Rapporten innehåller även slutsatser om vad som krävs för att förbättra det systematiska miljöarbetet, för att bättre bidra till att nå målen i miljö- och klimatprogrammet.

Beskrivning av ärendet

Göteborg Stad har sedan 2020 ett miljöledningssystem antaget av kommunfullmäktige. Miljöledningssystemet baseras på Göteborgs Stads anvisning för systematisk miljöledning¹ (härefter kallad anvisningen). Anvisningen innehåller bestämmelser på två nivåer – lokalt för nämnder och bolagsstyrelser och deras förvaltningar och bolag, samt centralt för kommunledning och miljö- och klimatnämnden. Bestämmelserna handlar om att skapa förutsättningar, planera, genomföra, följa upp samt förbättra och utveckla miljöarbetet.

Miljöledningssystemet ska stärka stadens arbete med målen i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030² genom att underlätta för förvaltningar och bolag att ha ett systematiskt miljöarbete som är integrerat i stadens ordinarie planering och uppföljning.

Ett systematiskt miljöarbete innebär att förvaltningar och bolag ska kartlägga och bedöma sin miljöpåverkan. Varje förvaltning och bolag har själv den bästa kunskapen om sin verksamhet och är därmed bäst lämpad att bedöma sin miljöpåverkan. Alla ska dessutom identifiera vilka mål i miljö- och klimatprogrammet de behöver bidra till och på vilket sätt. Därefter ska de fastställa egna miljömål samt planera och genomföra åtgärder för att nå dem. Alla ska följa upp sitt miljöarbete för att sedan utveckla och förbättra det.

Miljö- och klimatnämnden ska med stöd av miljöförvaltningen stödja, driva och analysera efterlevnad av stadens miljöledningssystem samt stödja kommunstyrelsen i att säkerställa systemets effektivitet. Miljö- och klimatnämnden ska tillhandahålla stöd, vägledning, utbildning och stödjande miljörevisioner.

Stödjande miljörevisioner

Miljöförvaltningen genomför årligen miljörevisioner hos stadens förvaltningar och bolag med syfte att stödja dem i det systematiska miljöarbetet och undersöka om de efterlever anvisningen. Genom miljörevisionerna utvärderar miljöförvaltningen också hur effektivt miljöledningssystemet fungerar och identifierar väsentliga avvikelser för staden som helhet. Miljörevisionerna gjordes 2023 för tredje året.

¹ Göteborgs Stads anvisning för systematisk miljöledning (goteborg.se)

² Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021-2030 (goteborg.se)

Årets miljörevisioner har omfattat:

- Granskning av underlag från stadens förvaltningar och bolag: Förvaltningar och bolag svarade på enkätfrågor och ombads skicka in verksamhetsdokument såsom kartläggning och bedömning av miljöpåverkan och miljömål.
- Verksamhetsbesök: Samtal med representanter för förvaltningarna och bolagen utifrån anvisningens bestämmelser.
- Skriftlig återkoppling till verksamheterna: Förvaltningarna och bolagen fick en skriftlig återkoppling med bedömning av deras systematiska miljöarbete, eventuella avvikelser och rekommendationer för fortsatt arbete. De som har fått avvikelser ska redovisa till miljöförvaltningen hur dessa kommer att omhändertas.

Förvaltningens bedömning

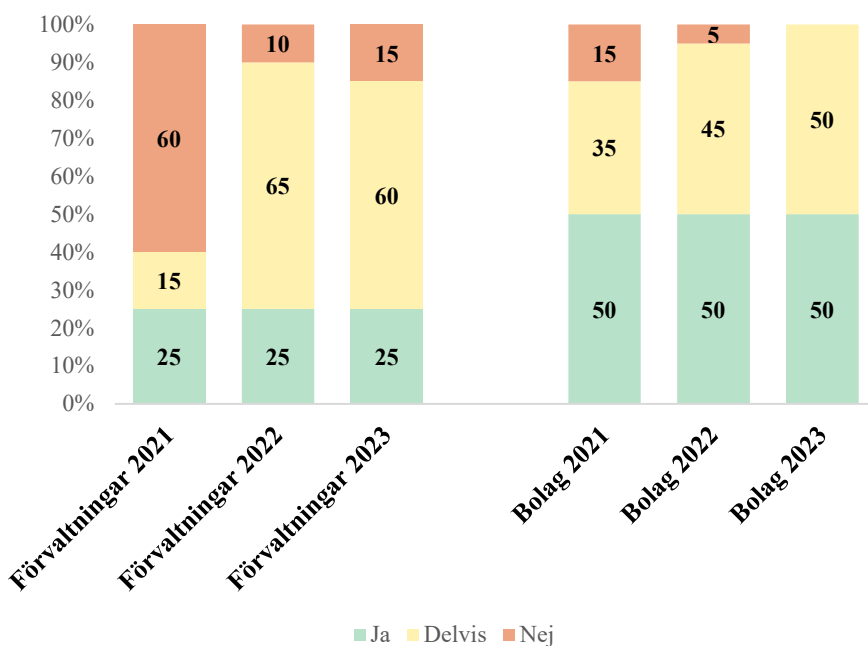
Utifrån miljörevisionerna bedömer miljöförvaltningen om förvaltningar och bolag efterlever bestämmelserna i anvisningen. För varje avsnitt i anvisningen bedöms om verksamheten helt, delvis eller inte efterlever avsnittets bestämmelser. Bedömningarna baseras på kvalitativa uppgifter och ska därför inte ses som exakta resultat.

Nedan redovisas sammanfattande bedömningar och iakttagelser från miljörevisionerna, väsentliga avvikelser för staden som helhet och därefter slutsatser om vad som krävs för att förbättra det systematiska miljöarbetet, för att bättre bidra till att nå målen i miljö- och klimatprogrammet.

Sammanfattande bedömningar och iakttagelser

Figur 1 visar andelen förvaltningar och bolag som sammantaget bedöms ha ett systematiskt miljöarbete. Cirka 25 procent av förvaltningarna och 50 procent av bolagen bedöms ha ett systematiskt miljöarbete. Cirka 60 procent av förvaltningarna och drygt hälften av bolagen bedöms delvis ha ett systematiskt miljöarbete. Fyra förvaltningar bedöms inte ha ett systematiskt miljöarbete.

Det har inte skett någon tydlig förändring i andelen förvaltningar och bolag som bedöms ha ett systematiskt miljöarbete 2023 jämfört med 2022. En mindre ökning kan ses i antalet förvaltningar som inte bedöms ha ett systematiskt miljöarbete. Anledningen till det bedöms främst vara att miljöförvaltningen granskat verksamheternas kartläggning och bedömning av betydande miljöpåverkan, samt miljömål och deras koppling till stadens gemensamma mål i miljö- och klimatprogrammet mer ingående än förra året. Det har bidragit till skarpare bedömningar.

Figur 1 visar andelen förvaltningar och bolag som helt, delvis eller inte bedöms ha ett systematiskt miljöarbete enligt Göteborgs Stads anvisning för systematisk miljöledning, för år 2021, 2022 och 2023.

De förvaltningar och bolag som bedöms ha ett systematiskt miljöarbete är i stort sett samma som år 2021 och 2022. De har skapat goda förutsättningar och kartlagt och bedömt organisationens miljöpåverkan. Många gånger har de också både ett kortsiktigt och ett långsiktigt planeringsarbete med tydliga målsättningar, åtgärder och rutiner som driver miljöarbetet framåt. De flesta har arbetat systematiskt med miljöfrågor en längre tid och har både kunskap och erfarenhet av det.

Många förvaltningar och bolag som delvis har ett systematiskt miljöarbete har rutiner och arbetssätt som följer anvisningen och en plan för hur de ska fortsätta det implementeringsarbete som var påbörjat redan vid 2022 års miljörevisioner.

Fyra förvaltningar bedöms inte ha ett systematiskt miljöarbete. Det är en försämring med två förvaltningar sedan 2022. Förändringarna bedöms bero dels på den fördjupade granskningen av kartläggning, bedömning och miljömål vid årets miljörevisioner, dels på omorganisation i de berörda verksamheterna, bland annat av de samhällsbyggande förvaltningarna.

Bedömningar och iakttagelser per förvaltning och bolag

I Figur 2 presenteras bedömningen av respektive förvaltnings och bolags systematiska miljöarbete inklusive om förvaltning och bolag efterlever bestämmelserna inom anvisningens fem avsnitt. Nedan sammanfattas bedömning och iakttagelser från miljörevisionerna för respektive grupp. Gruppindelningen baseras på vilken typ av verksamhet de ingående förvaltningarna och bolagen bedriver.

³ [Uppföljning av Göteborgs Stads miljöledningssystem 2022](#)

Grupp	Verksamhet	Har ett systematiskt miljöarbete
Bostäder	Bostadsbolaget	Ja
	Egnahemsbolaget	Delvis
	Familjebostäder	Delvis
	Framtiden Byggutveckling	Delvis
	Förvaltnings AB Framtiden	Delvis
	Gårdstensbostäder	Delvis
	GöteborgsLokaler	Ja
	Poseidon	Delvis
	Störningsjouren	Delvis
Utbildning	Arbetsmarknad och vuxenutbildningsförvaltningen	Nej
	Förskoleförvaltningen	Delvis
	Grundskoleförvaltningen	Delvis
	Utbildningsförvaltningen	Delvis
Stadsplanering och fastigheter	Exploateringsförvaltningen	Nej
	Göteborgs Spårvägar	Delvis
	Göteborgs Stads Parkering	Ja
	Higab	Ja
	Idrotts- och föreningsförvaltningen	Ja
	Stadsbyggnadsförvaltningen	Nej
	Stadsfastighetsförvaltningen	Ja
	Stadsmiljöförvaltningen	Delvis
	Älvstranden Utveckling	Delvis
Turism, kultur och evenemang	Got Event	Ja
	Göteborg & Co	Delvis
	Göteborgs Stadsteater	Delvis
	Kulturförvaltningen	Delvis
	Liseberg	Ja
Vård & omsorg	Förvaltningen för funktionsstöd	Delvis
	Socialförvaltningen Centrum	Delvis
	Socialförvaltningen Hisingen	Delvis
	Socialförvaltningen Nordost	Delvis
	Socialförvaltningen Sydvest	Delvis
	Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen	Delvis
Stöd, samordning och näringsliv	Business Region Göteborg	Ja
	Demokrati & Medborgarservice	Delvis
	Göteborgs Stads Leasing	Ja
	Inköp och upphandling	Ja
	Intraservice	Ja
	Miljöförvaltningen	Ja
	Stadshus AB	Delvis
	Stadsledningskontoret	Delvis
Tekniska förvaltningar och bolag	Grefab	Delvis
	Gryaab	Ja
	Göteborg Energi	Ja
	Göteborgs Hamn	Ja
	Kretslopp och Vatten	Ja
	Renova	Ja
Övriga förvaltningar och bolag	Boplatz Göteborg	Ja
	Försäkrings AB Göta Lejon	Delvis
	Regionarkivet	Nej
	Valkansliet	Delvis

Figur 2 visar vilka förvaltningar och bolag som helt, delvis eller inte bedöms ha ett systematiskt miljöarbete (helhetsbedömning) enligt anvisningen. Figuren visar även vilken gruppering miljöförvaltningen placerat verksamheten i under arbetet med miljörevisionerna.

Bostäder (9 bolag)

Bolagen i gruppen tillhör Framtidenkoncernen, som under 2022 och 2023 har genomfört ett omfattande gemensamt arbete med att ta fram ett ramverk för koncernens miljöledning. Genom detta ramverk finns nu en genomarbetad struktur för koncernens miljöstyrning, som är integrerad i den ordinarie styrningen. Bolagen har i varierande grad ett systematiskt miljöarbete och har i olika omfattning implementerat den nya strukturen.

Utbildning (4 förvaltningar)

Tre av fyra förvaltningar bedöms delvis ha ett systematiskt miljöarbete, vilket de även hade förra året. Att förskoleförvaltningen och grundskoleförvaltningen är nya förvaltningar sedan 2021, samt det faktum att de är stora organisationer både till antal verksamheter och medarbetare, gör att de ännu inte har hunnit etablera en ny organisation och få det systematiska miljöarbetet att genomsyra hela organisationen. De flesta har tagit steg framåt sedan 2022 och de har skapat en stabil grund för att implementera det systematiska miljöarbetet fullt ut.

Förvaltningen arbetsmarknad och vuxenutbildning har inte påbörjat sitt systematiska miljöarbete. En organisation för det systematiska miljöarbetet planeras att finnas på plats i början av 2024.

Stadsplanering och fastigheter (9 förvaltningar och bolag)

Efterlevnaden av anvisningen varierar i gruppen. Fyra verksamheter bedöms ha ett systematiskt miljöarbete och fyra bedöms delvis ha det. De resterande två bedöms ännu inte ha ett systematiskt miljöarbete på plats.

Bland de som inte eller delvis efterlever anvisningen finns tre av de nya stadsutvecklingsförvaltningarna (stadsbyggnadsförvaltningen, stadsmiljöförvaltningen och exploateringsförvaltningen) och Älvstranden utveckling AB. Samtliga har gått igenom stora organisationsförändringar de senaste åren, vilket har påverkat framdriften av miljöarbetet och resulterat i att de flesta av dem nyligen påbörjat implementeringen. De stadsutvecklande förvaltningarna har under året fått stöd från miljöförvaltningen i arbetet med att utveckla sitt systematiska miljöarbete.

Turism, kultur och evenemang (5 förvaltningar och bolag)

Efterlevnaden av anvisningen varierar i gruppen. Två verksamheter bedöms ha ett systematiskt miljöarbete och tre bedöms delvis ha det. Liseberg och Got Event har ett välutvecklat systematiskt miljöarbete. Göteborg & Co har delvis ett systematiskt miljöarbete och har kunskap om de ytterligare åtgärder som krävs för att efterleva anvisningen. Kulturförvaltningen är också på god väg men har inte säkrat att tillräckliga personella resurser ryms inom budgeten för 2024. Stadsteatern har delvis ett systematiskt miljöarbete, men behöver arbeta vidare med att implementera anvisningen.

Vård och omsorg (6 förvaltningar)

Samtliga förvaltningar i gruppen bedöms delvis ha ett systematiskt miljöarbete. En anledning till att de inte efterlever anvisningen fullt ut ännu är att de är nya förvaltningar sedan 2021. Det tar tid att implementera organisationen och få det systematiska miljöarbetet att genomsyra hela organisationen. De flesta har tagit steg framåt sedan föregående år och alla har lagt en grund för att kunna implementera det systematiska miljöarbetet fullt ut.

Stöd, samordning och näringsliv (8 förvaltningar och bolag)

Fem av förvaltningarna och bolagen i gruppen bedöms ha ett systematiskt miljöarbete. Demokrati och medborgarservice, Stadshus och stadsledningskontoret bedöms delvis ha ett systematiskt miljöarbete. Alla förutom Stadshus har tidigare haft eller har ett certifierat miljöledningssystem där de i flera år arbetat systematiskt med miljöfrågor.

Nästan alla behöver tydliggöra kopplingen mellan kartläggning och bedömning av miljöpåverkan, stadens gemensamma miljömål och verksamhetens prioriterade miljömål.

Tekniska förvaltningar och bolag (6 förvaltningar och bolag)

Fem av förvaltningarna och bolagen i gruppen har ett systematiskt miljöarbete. De har gjort grundliga kartläggningar och bedömningar av sin betydande miljöpåverkan. Majoriteten är, eller har varit, miljöcertifierade. Grefab bedöms delvis ha ett systematiskt miljöarbete och behöver arbeta vidare med att implementera anvisningen.

Övriga förvaltningar och bolag (4 förvaltningar och bolag)

Gruppen består av verksamheter med begränsad direkt och indirekt miljöpåverkan. Boplatz Göteborg bedöms ha ett systematiskt miljöarbete. Göta Lejon och valkansliet bedöms delvis ha det. Regionarkivet arbetar med miljöfrågor men har inte ett systematiskt miljöarbete. Samtliga inom gruppen behöver i olika utsträckning förtydliga systematiken och hur de arbetar med stadens gemensamma miljömål.

Väsentliga avvikelser

Enligt anvisningen ska miljöförvaltningen identifiera väsentliga avvikelser för staden som helhet. I år har bedömningen av väsentliga avvikelser huvudsakligen baserats på de avvikelser som har identifierats i samband med miljörevisionerna av förvaltningar och bolag. Avvikelserna är kopplade till bestämmelserna i anvisningens avsnitt *skapa förutsättningar* och *planera*. Det beror på att årets miljörevisioner fokuserat på dessa avsnitt i anvisningen.

Miljöförvaltningen har identifierat följande väsentliga avvikelser för staden som helhet:

- **Otillräckliga ekonomiska och personella resurser**

Miljöförvaltningen har identifierat avvikelser hos cirka 25 procent av förvaltningarna och bolagen kopplat till anvisningens bestämmelse om tillräckliga ekonomiska och personella resurser för att säkerställa det systematiska miljöarbetet. Dessutom är det flera verksamheter som endast delvis efterlever denna bestämmelse.

- **Otillräcklig kompetens bland chefer och medarbetare**

Miljöförvaltningen har identifierat avvikelser hos cirka 25 procent av förvaltningarna och bolagen kopplat till anvisningens bestämmelse om lämplig kompetens bland chefer och medarbetare för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett miljömässigt riktigt sätt. Dessutom är det flera verksamheter som endast delvis efterlever denna bestämmelse.

- **Miljömålsarbetet prioriteras inte tillräckligt**

Miljöförvaltningen har identifierat avvikelser hos nästan 30 procent av förvaltningarna och bolagen kopplat till anvisningens bestämmelse om att prioritera miljömål och avsätta resurser, som inkluderas i verksamhetens budget och planer. Dessutom är det flera verksamheter som endast delvis efterlever denna bestämmelse.

Slutsatser

Baserat på de iakttagelser och bedömningar som gjorts under miljörevisionerna bedömer förvaltningen att många förvaltningar och bolag behöver öka takten i implementeringen av sitt systematiska miljöarbete. Särskilt behöver de bolag och förvaltningar som har en stor påverkan på målen i miljö- och klimatprogrammet, men som ännu inte implementerat ett systematiskt miljöarbete, gör detta så snart som möjligt.

Förvaltningen bedömer också att alla förvaltningar och bolag behöver ta ett större ansvar för stadens gemensamma miljömål, något som också konstateras i uppföljningen av mål och delmål i miljö- och klimatprogrammet. Bedömningen bygger på att de flesta av de avvikelser som noterades vid miljörevisionerna är kopplade till anvisningens bestämmelse om att prioritera miljömål och att avsätta resurser som inkluderas i verksamhetens budget och planer.

Förvaltningen bedömer vidare att arbetet med stadens miljöledningssystem är pådrivande för förvaltningars och bolags miljöarbete. För att driva på effektivare behöver miljöförvaltningen utveckla stödet till stadens förvaltningar och bolag.

Slutligen bedömer förvaltningen att staden behöver ett gemensamt system för att hantera kvantitativa och kvalitativa miljödata. Det saknas en effektiv gemensam rapportering om vilka åtgärder som görs, kopplat till stadens gemensamma miljömål, och deras förväntade effekter. Det leder till en tidskrävande och mindre träffsäker målstyrning och uppföljning samt sämre förutsättningar för samverkan mellan nämnder och styrelser. Utveckling av ett gemensamt system för miljödata kräver samverkan mellan Intraservice, stadsledningskontoret och miljöförvaltningen, som bedöms vara nyckelaktörer i ett sådant arbete. Behov av ett system för effektiv rapportering och hantering av miljödata har konstaterats även i uppföljningen av mål och delmål i miljö- och klimatprogrammet.

Utifrån slutsatserna anges nedan vad förvaltningen bedömer att staden behöver arbeta vidare med för att förbättra det systematiska miljöarbetet och bättre kunna bidra till att nå målen i miljö- och klimatprogrammet.

Varje nämnd och styrelse behöver:

- Följa de rekommendationer och åtgärda de avvikelser som gavs i den skriftliga återkopplingen vid årets miljörevisioner.
- Avsätta tillräckliga resurser för miljöarbetet.
- Säkerställa att nödvändig kompetens finns för att kunna arbeta effektivt med miljömål och åtgärder.
- Säkerställa en grundlig kartläggning och bedömning av miljöpåverkan utifrån sitt grunduppdrag.
- Utifrån sin kartläggning och stadens gemensamma miljömål, besluta om egna miljömål och åtgärder som är tillräckligt ambitiösa för att stadens gemensamma miljömål ska kunna nås.

Miljöförvaltningen behöver:

- Utveckla stödet till stadens förvaltningar och bolag.
- Fortsätta utveckla miljörevisionerna som ett pådrivande verktyg.

Staden behöver:

- Utveckla en gemensam hantering av kvantitativa och kvalitativa miljödata i staden för att kunna uppnå en effektiv målstyrning och uppföljning av hur stadens verksamheter arbetar för att nå sina och stadens miljömål.

Anna Ledin

Direktör

Marcus Jahnke

Avdelningschef